

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

Dinamitzadora La Gatera, SCCL, l'obrador col·lectiu del Penedès

Pàg. 10

Alfonso B. Bolado:
"L'assegurança ha de ser
una eina de solidaritat".

Pàg. 13

Economia per la vida:
Acadèmia Rústika, capgirant
la formació agrària.

Pàg. 16

Economia social i solidària:
20 anys de la Xarxa d'Economia
Solidària de Catalunya.

Pàg. 19

Salut laboral per a persones i organitzacions.

Transformem el nostre entorn mitjançant aportacions de caràcter social amb la fórmula cooperativa com a motor de canvi.

- Integració de la prevenció de riscos laborals, des de la proximitat i la implicació.
- El BenEstar de les persones, el motor de l'Economia.

Confiança

Comunitat

Coneixement

SelPrA
sepra.coop

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arç Cooperativa pots fer un consum responsable tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Agnès Giner, Carla Liébana, Antònia Montaner, Ricard Pedreira, Xavier Pié, Joseba Polanco, Jordi Rojas, Àlex Romaguera, Jordi Via i Armand Vilaplana.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: Dinamitzadora La Gatera, SCCL.

Disseny, maquetació i impressió: L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80

Edició impresa: ISSN 1133-8415.

Edició digital: ISSN 2696-9386.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Mónica Prieto.

05

EDITORIAL

Fer créixer el cooperativisme, un objectiu amb molts camins

06

NOTICIARI

Agnès Giner

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Presentació de resultats de la UESCOOP.
Confederació de Cooperatives de Catalunya

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

La Gatera, un obrador col·lectiu per dinamitzar economia i societat al Penedès
Pep Valenzuela

13

L'ENTREVISTA

Alfonso B. Bolado.
Sara Blázquez

16

ECONOMIA PER LA VIDA

Acadèmia Rústika, capgirant la formació agrària.
Eduard Ferrer

19

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

20 anys de la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya: un passeig per la història i una mirada al futur.
Jordi Via, Anna Fernández i Eva Vilaseca

22

COOPERATIVES AL MÓN

II Fòrum de Cooperatives Integrals a Portugal.
Jordi Estivill

25

RESSENYA

La dimensió personal, comunitària i global de l'autogestió com a camí per a l'economia social i solidària.
Ricard Pedreira

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Mónica Prieto Barja

(Barcelona, 24/02/1991), docent d'anglès d'Educació Secundària

Del cooperativisme m'atrauen la solidaritat i la cooperació, sens dubte! El fet que un grup de persones col·labori de manera voluntària i altruista amb uns objectius en comú és en certa manera utòpic. Com a docent, veig problemàtiques molt presents en l'aula, que si més no és una petita mostra de la societat, i la col·laboració i l'altruisme són unes d'elles.

En canvi, del cooperativisme, no em convenç la manca d'informació que en tenim a la nostra societat. La primera vegada que vaig sentir a parlar del cooperativisme va ser arran d'una professora del meu grau universitari. Ens va explicar com funcionava el fet de donar-se d'alta com a autònom i ens va parlar de les cooperatives. Llavors jo tenia 23 anys! És increïble els pocs coneixements sobre economia (i ja que hi som, de política) que anem adquirint al llarg dels anys fins a arribar a ser adults funcionals que no tenen ni idea de com funciona el món.

Una economia per la vida, basada en la sostenibilitat de la vida i del planeta, segons el meu parer, hauria de ser factible, però malauradament vivim en una societat i en un món basat en el productivisme i el capitalisme, i la sostenibilitat queda absolutament marginada com un zero a l'esquerra. La nostra societat es mou generalment per interessos econòmics i la sostenibilitat no produeix el capital desitjat. Utòpicament i hipotèticament parlant, res m'agradaria més que defensar i protegir la vida i el planeta entre tots i totes, però per fer-ho caldria fer canvis radicals i personalment crec que la nostra societat està preparada per fer-los però no pas per acceptar-los.

Fer créixer el cooperativisme, un objectiu amb molts camins

Jornada sobre creixement cooperatiu organitzada per la Fundació Roca Galès el passat 15 de juny a la Nau Bostik de Barcelona.

En els darrers temps sentim a parlar sovint del creixement cooperatiu. La mateixa Fundació vam organitzar una sessió amb aquest objecte el passat mes de juny a la nau Bostik de Barcelona. El primer que vam concloure és que calia definir què vol dir “creixement cooperatiu”: el creixement del sector? El de cada cooperativa? Certament, no és el mateix.

El sistema econòmic imperant, el capitalisme de lliure mercat, considera una veritat irrefutable que les empreses han de créixer per garantir la seva supervivència i ser competitives. Un creixement que mesura quantitativament: el volum de negoci, els actius, el nombre de llocs de treball... Cada vegada se senten més veus que qüestionen que aquesta màxima s'hagi d'aplicar recta via a les cooperatives o, si més no, a totes elles.

Les cooperatives són un model empresarial basat en les persones, que s'agrupen per satisfer les seves necessitats i aspiracions econòmiques, socials o culturals i que gestionen democràticament l'empresa conjunta i treballen per millorar la comunitat on rauen. La seva premissa no és la competitivitat, sinó la col·laboració i la intercooperació amb altres organitzacions (especialment de l'ESS), per contribuir, amb el treball conjunt, a crear un mercat social. Dificilment podem mesurar el valor de l'empresa cooperativa si acudim exclusivament als criteris quantitius abans esmentats.

Hom pot objectar que les cooperatives que operen en determinats sectors, com el de la distribució, necessiten créixer per seguir oferint un model alternatiu, de consum responsable, sostenible i assequible. Però fins i tot en aquest cas, cal reflexionar sobre com s'ha de créixer, amb quins criteris i quines pràctiques, que sens dubte han de respondre als seus trets identitaris. L'experiència ens alerta que les cooperatives que han crescut fent prevaler (o tenint en compte exclusivament) criteris econòmicofinancers propis de l'empresa de capital, sovint ho han fet a costa de la seva governança, de manera que han reduït cada cop més la participació de les persones sòcies en la gestió i diluït els valors cooperatius. En alguns casos, com el de Fagor Electrodomésticos, això els ha acabat portant a la desaparició.

Per això cal explorar vies de creixement pròpies, algunes tradicionals del cooperativisme, com la col·laboració, l'agrupació i la intercooperació; però també fórmules més innovadores, com la rèplica i l'enxarxament de projectes, així com trobar igualment fórmules i mecanismes que prenguin en consideració tant els aspectes quantitius com els qualitius, inherents a les cooperatives. Esperem aprofundir en aquest important i complex tema en una jornada que estem preparant per als primers mesos de l'any que ve, sobre la qual aviat us informarem amb detall.

Foto: FRG.

COSELVA INAUGURA EL NOU MOLÍ SOSTENIBLE, AMB COBERTA VEGETAL I UN SISTEMA PIONER D'EXTRACCIÓ D'OLI AL BUIT

Coincidint amb la Festa de l'Oli Nou, la cooperativa Coselva va inaugurar el nou molí d'oli, que ha representat una inversió de 5 milions d'euros per construir unes instal·lacions totalment sostenibles i sense cap impacte ambiental. L'acte d'inauguració es va fer el passat 12 de novembre a la Selva del Camp, concretament al Mas d'en Víctor, una finca de 50 hectàrees destinada a la recerca.

El molí, que és la nova casa de l'oli ANTARA, té capacitat per molturar 4 milions de quilos d'olives i utilitza un sistema pioner a Catalunya consistent en l'extracció al buit de l'oli d'oliva en lloc del premsat tradicional. Amb la tècnica d'extracció al buit, l'oli s'extrau totalment en fred de manera que les aromes, els polifenols i els àcids grassos es mantenen intactes i concentrats a l'oli, i això el converteix en un producte molt diferenciat.

A més, el molí funciona amb energia solar i les aigües utilitzades durant el procés d'elaboració de l'oli es regeneren. D'altra banda, es valoritza el pinyol de l'oliva en reutilitzar-lo per a calefacció.

Les instal·lacions, de 4.000 metres quadrats i llum natural, han estat dissenyades per l'arquitecta Núria Salvador i tenen un format de *green village*, amb panells solars propis i una coberta vegetal que queda totalment integrada en el paisatge.

Els últims anys, Coselva ha sumat les cooperatives de l'Aleixar, Vilaplana i Castelltalló del Camp, a més de la SAT Fruïtscamp. La cooperativa resultant d'aquestes fusions agrupa 2.200 socis i sòcies, que produeixen uns tres milions de quilos d'olives anuals.

+ info: www.cooperativesagraries.cat

III JORNADES D'ECONOMIA DE L'ALT PENEDÈS I EL GARRAF: ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVISME

El 15 i 16 de novembre, el Castell de Penyafort de Santa Margarida i els Monjos va acollir la tercera edició de les Jornades d'Economia de l'Alt Penedès i el Garraf, que en aquesta ocasió es van centrar en l'economia social i el cooperativisme.

Coopsetània, l'Ateneu Cooperatiu de l'Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf, va col·laborar activament en l'elaboració del programa d'aquestes jornades organitzades per les cambres territorials de l'Alt Penedès i el Garraf de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona, la Federació Empresarial del Gran Penedès i l'Agència de Desenvolupament NODE Garraf.

El programa de les III Jornades d'Economia de l'Alt Penedès i el Garraf va ocupar dues sessions matinals, el dimarts 15 i el dijous 16 de novembre de 2023, amb un seguit de ponències i debats en què van participar experts dels àmbits públic i privat relacionats amb l'economia social i el món cooperatiu.

Aquestes jornades han servit per descobrir un mosaic d'activitats que abracen la solidaritat i el cooperativisme com a maneres de ser. La innovació i la singularitat de l'oferta de productes i serveis foren els protagonistes de la programació.

+ info: www.coopesetania.cat

NEIX ALIURA, EL PRIMER PORTAL SOBRE LA DEPENDÈNCIA A CATALUNYA

La cooperativa de serveis a les persones, Suara, va presentar el 15 de novembre Aliura, el nou portal sobre la dependència, que neix amb l'objectiu d'acompanyar i ajudar les persones dependents i les seves famílies.

Aliura aporta informació sobre què és la dependència, els primers símptomes i la seva evolució. Amb un llenguatge planer, es dirigeix tant a la persona dependent, com a la cuidadora principal i la resta de familiars.

Suara ofereix un ampli ventall d'opcions per donar resposta a les necessitats de les persones en tot el seu cicle vital i adapta els seus serveis als requeriments de cada persona atesa. Per això aquesta cooperativa ens convida a visitar el seu nou portal Aliura per acompanyar al llarg del procés de la dependència.

+ info: www.aliura.coop/ca

ARÇ COOPERATIVA COMPLEIX 40 ANYS IMPULSANT L'ASSEGURANÇA ÈTICA I SOLIDÀRIA

Un centenar de persones es van trobar el divendres **10 de novembre** al **Centre Cívic Casinet d'Hostafrancs** de Barcelona per celebrar el quarantè aniversari d'Arç Cooperativa. L'esdeveniment va aglutinar representants de cooperatives i entitats de l'economia solidària per commemorar les quatre dècades de trajectòria de la cooperativa.

L'acte va tenir com a pilars dues actuacions musicals i una taula rodona d'expertes on es va debatre sobre els reptes per avançar cap a una transició ecològica democràtica, justa i feminista.

Arç Cooperativa va néixer el 1983 de la mà d'un grup de persones vinculades als moviments socials, l'ecologisme i l'esquerra anticapitalista d'alliberament nacional.

Els **valors fundacionals** de l'entitat eren **l'ajuda mútua, la responsabilitat, la democràcia, la igualtat, l'equitat i la solidaritat**. Actualment, la corredoria

d'assegurances és un projecte professional del qual viuen vint-i-cinc persones, entre sòcies de treball i assalariades.

La cooperativa va néixer amb l'objectiu de ser una organització on l'activitat socioeconòmica tingués un **impacte positiu en la societat, el medi ambient i les persones**. La seva aposta per cooperar amb altres agents i fer créixer el mercat social els ha dut a teixir diferents aliances: el 2003, va ser una de les impulsores de la **Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya (XES)** i el 2011, una de les entitats fundadores del **Grup ECOS**, una cooperativa de segon grau que agrupa una vintena de projectes socioempresarials cooperatius.

La cooperativa, amb seu a Barcelona, també és referent en la promoció de l'**assegurança ètica**. El 2009, va ser la primera corredoria a obtenir el **segell EthSI de certificació ètica i solidària** amb el màxim nivell de registre.

Avui dia, el projecte de corredoria d'assegurances ètica i solidària, que comparteix els valors de l'economia solidària i el cooperativisme, ja protegeix més de **250.000 persones**, i més de **3.500 cooperatives, organitzacions i projectes** confien en la seva gestió.

Ja des del començament, Arç Cooperativa ha volgut recuperar el sentit original de l'**assegurança** com a **experiència comunitària, vehicle de solidaritat i de cohesió social**. L'entitat participa en diferents estructures de segon grau de l'economia social i solidària i té **invertits 90.000 €** en diversos projectes socioempresarials cooperatius i projectes ambientalment sostenibles i transformadors.

A més, la corredoria vol continuar sent un agent clau en la creació i la promoció del sector assegurador èticament orientat, estratègia fonamental per avançar cap a una **transició ecològica democràtica, justa i feminista**.

I FIRA DE COOPERATIVES D'ALUMNES DE CATALUNYA

El passat 15 de novembre es va celebrar amb èxit la I Fira de cooperatives d'alumnes de Catalunya, amb l'objectiu de fomentar la intercooperació i la transferència de coneixement entre cooperatives d'alumnes.

Amb aquesta trobada, la Federació de Cooperatives d'Alumnes de Catalunya, AlumnesCoop, posa en pràctica tres objectius del pla d'acció aprovat en la passada assemblea d'abril.

Per la Fira, van passar més de 250 persones entre visitants, 11 expositores i 5 comunicadores d'experiències, de 14 centres educatius de cursos de primària, secundària, cicles formatius i educació especial.

La cooperativa La Taula, amb la col·laboració del Consell Rector d'AlumnesCoop, va idear un matí amè i participatiu, amb jocs, dinàmiques i música per afavorir l'intercanvi d'idees i fomentar la creació de projectes d'intercooperació. Com el racó del sil·labalògic, un joc de construcció de paraules amb les síl·labes que cadascú portava a la credencial.

En la passada Assemblea General d'AlumnesCoop de finals d'abril d'enguany, es va aprovar en votació el Pla d'acció presentat pel Consell Rector que ha de desenvolupar-se durant aquest curs.

Amb l'organització d'aquesta primera Fira, han posat en pràctica tres punts del Pla: donar a conèixer AlumnesCoop, fomentar l'intercanvi d'experiències i activar el compte d'Instagram @alumnescoop per donar visibilitat a què són i què fan les cooperatives d'alumnes federades.

Aquesta ha estat la primera fira i esperen poder organitzar-ne una cada any.

+ info: www.escolescooperatives.cat/cooperatives-alumnes

Som representativitat

Visibilitat

Sectors

Economies feministes

Cooperatives de Treball

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya
Premià 15, 1ª planta. 08014 Barcelona
Tel: 93 318 81 62 · Fax: 93 302 18 85

cooperativest treball.coop

Participació

Enfortiment i creació

Territori

PRESENTACIÓ DE RESULTATS DE LA UESCOOP

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@CooperativesCAT

El passat 27 d'octubre, la Confederació de Cooperatives de Catalunya (CoopCat) va organitzar un **seminari** en línia per presentar les principals **conclusions** dels documents metodològics resultants de la **Universitat d'Estiu del Cooperativisme** (UESCOOP). La jornada va suposar un punt i seguit per a una fita que ha representat un salt qualitatiu per al cooperativisme català, el qual ha iniciat un viatge d'aprenentatge i intercanvi que el 2025 tindrà la seva segona edició.

Un dels elements més destacats del seminari va ser la presentació de les **relatories** de les vint-i-dues sessions formatives, que resumeixen les principals conclusions de sessions centrades en un tema específic, com la **intel·ligència artificial**, les **comunitats energètiques**, els **habitatges cooperatius** assequibles i sostenibles, i la **col·laboració entre cooperatives**, entre altres temes. Les relatories van proporcionar una visió panoràmica del que es va discutir en cada sessió i van ressaltar els reptes clau.

Un altre ítem important del seminari va ser la presentació de l'Informe sobre la **petjada de carboni** derivada de l'organització de la UESCOOP. Es calcula que l'impacte per persona durant els tres dies de celebració va ser d'**11,65 kgCO₂**, equivalent a haver begut 1,3 litres de cafè, o haver recorregut 70,6 km en cotxe. Les fonts amb més impacte ambiental van ser el transport, el càterring, el consum energètic i les impressions materials.

Al seminari també es va presentar l'**informe d'auditoria** sobre el grau d'in-

clusió d'aspectes generals de l'espai, la logística, els continguts i la participació. A escala general la valoració ha estat molt positiva, tot i haver-hi marge per a la millora en aspectes relacionats amb l'accessibilitat a segons quins espais, l'avitallament amb la tipologia de menjar, i la diversitat de gènere en algunes ponències.

En una línia similar, també es van exposar els resultats de les **enquestes de valoració**, que van proporcionar una valuosa retroalimentació sobre la Universitat d'Estiu del Cooperativisme. Conjuntament amb l'Informe d'autoria, ambdós documents seran molt útils per millorar la qualitat de la segona edició de la UESCOOP, adaptant-la a les necessitats canviants del sector cooperatiu per assegurar que continuï sent una font de **coneixement** i **col·laboració** de primer nivell.

El seminari va comptar amb la participació activa de totes les parts implicades; administració, universitats, professionals i, per descomptat, les cooperatives. Durant el torn de preguntes i respostes es van generar debats interessants i es van compartir idees per anar construint conjuntament les principals línies del **pla de treball** estratègic que es treballarà a cada nova edició.

Tot plegat, el seminari de presentació de resultats de la Universitat d'Estiu del Cooperativisme va ser una fita que va destacar el **compromís** de totes les parts en la voluntat de continuïtat per fer de la UESCOOP un lloc d'**aprenentatge** i d'**intercooperació** on compartir idees, objectius, pràctiques i ambicions, les del dia a dia i les que volem projectar al futur per construir una societat més solidària, igualitària i equitativa, en definitiva, més cooperativista.

La Gatera, un obrador col·lectiu per dinamitzar economia i societat al Penedès

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Petites productores i productors del Penedès compartien moments d'esbarjo i preocupacions per la feina, sense pensar en economies d'escala, però sí en algunes necessitats bàsiques que, per resoldre individualment, demanarien una inversió i uns esforços difícils d'assolir. Concretament, un obrador per processar i enllestir els articles i béns que, amb moltes dificultats, estan produint. I així, a la vegueria de les terres del vi, el cava i els castells, neix Dinamitzadora La Gatera SCCL, obrador col·lectiu.

Productes amb farines de proximitat.

«Sí, aquesta és la qüestió», subratlla el Jordi Oyonarte, enginyer i productor d'olives de taula i, ara, president de la nova cooperativa. «Ens trobem uns quants productors que, hòstia!, fer un obrador per tu mateix, amb un negoci novell, amb totes les complicacions burocràtiques, urbanístiques, sanitàries i la inversió econòmica consegüent és poc viable; i a més seria una eina infrautilitzada i, en definitiva, no rendible».

Comentant el seu cas, com a exemple, explica que ni que fes cinc tones d'olives per any podria pagar els 50.000 euros, com a mínim, que costaria l'obrador. És la mateixa situació de la Montse, que fa kombutxa, o la d'en Magí, que produeix ous de gallina pasturada. Legalitzar aquesta producció de productes alimentaris, assegura, és molt complex. «La legislació està pensada per a les grans empreses», denuncia, mentre declara que molta gent ha de treballar en la precarietat material, laboral i d'infraestructura.

És una situació que dificulta fer el treball més simple, «ni anar a fires», assegura el Jordi, que també explica que és en espais com aquests on les trobades i compartir preocupacions i propostes han fet més camí. La situ-

ació de les productores del Penedès no és gens diferent de la d'altres vegueries. De seguida van començar a rebre notícies d'obradors compartits, com a concepte i realitats en marxa.

En el camí, també la legislació ha obert espais per a respirar, com és la normativa aprovada per la Generalitat en aquest àmbit, ara fa un any.

Al mateix temps, La Gatera ha fet una important mobilització a la vegueria. «Hem fet molt soroll i animació», informa Mau, tècnic en comunicació de la Gatera, amb la realització d'una campanya de micromecenatge, la presència a les fires, les presentacions a consells comarcals i la cooperació amb altres actores locals.

Cooperació Catalana ha visitat les obres de l'obrador a Guardiola de Font-rubí. Aquest any 2023 estarà tot a punt: una cuina de 50 metres quadrats, càmera frigorífica, càmera de fermentació, obrador, magatzem, vestidors i lavabo. Una infraestructura més que suficient per donar servei a la feina de les actuals deu productores i sòcies fundadores de la cooperativa, així com, sens dubte, oferir el servei, si fos el cas, a altres projectes.

Treballen sobre segur. Han visitat tots els obradors compartits de

Catalunya i han pres nota del funcionament, les normes, les regulacions, les tarifes... És una tasca quasi de pioners. Els obradors compartits de Catalunya són tots bastant nous. Al Lluçanès n'hi ha un de dedicat als formatges i funciona des de fa uns quatre anys, amb el suport del consell comarcal i l'ajuntament.

També van anar a Montblanc, on hi ha l'obrador més gran del país i on es fan diferents productes, amb sales per a productors de mel, formatges i cuina en general. «És la referència més clara per a nosaltres», declara en Jordi, «tot i que són molt oficialistes, molt de l'administració». A Catalunya funcionen uns deu obradors.

S'ha evidenciat una necessitat i ha obtingut suport institucional. La Generalitat va crear una línia específica d'ajuts als obradors compartits, dels quals també ha gaudit La Gatera. D'altra banda, entrant ja en el camp del finançament, compten amb el suport d'un projecte Singulars i els diners de la campanya de micromecenatge, realitzada amb la plataforma Goteo, amb la qual recolliren 24.000 euros. «O sigui, és un projecte social», destaca Oyonarte. «S'hi ha sumat molta gent, més de 150 donacions».

Encara en el camp del suport social i el finançament, van demanar també un crèdit al Coop57, 40.000 euros amb microavals, mentre arriben els diners d'alguna d'aquestes subvencions, que tenen el seu ritme.

Els socis productors són el nucli principal de la cooperativa que, a més, comptarà amb la participació d'altres socis col·laboradors, «socials», comenta en Mau, «com ara un grup de consum, persones o entitats que aporten una altra mena de relació, des de consumidors dels productes de La Gatera fins a la dinamització cultural». Hi ha, així mateix, els socis financers, entre els quals hi ha qui col·labora amb la campanya de micromecenatge, avaladors del crèdit o inversors. «Els tenim en compte a tots com a part de la comunitat», subratlla en Jordi Oyonarte.

D'altra banda, ja treballen en la creació de xarxa d'economia social i solidària. Per exemple, amb un primer conveni amb el grup cooperatiu d'inserció laboral Entrem, de Vilafra. És una opció ben conscient, aquesta del compromís amb l'ESS, per això també el nom «dinamitzadora» de la cooperativa: dinamització econòmica i social. L'obrador el

Montse i Gerard, productors de Kombutxa i La Rebel.

llogaran a productors i entitats que vulguin fer activitats, com ara formació, performances... Hi haurà, de fet, un espai cafeteria dirigit a afavorir la cohesió social; fomentar la cultura gastronòmica i la transmissió lliure de coneixements, tradició i ofici; així com donar suport a accions populars de resiliència, i fomentar accions dirigides a la intercooperació i la integració social.

“

La Gatera ha fet una important mobilització a la vegueria: «hem fet molt soroll i animació amb la campanya de micromecenatge», explica en Mau.

Ara, sense deixar de treballar, ja miren amb ansietat el moment d'estrenar l'obrador. Els deu productors van fent la seva feina: kombutxa, melmelades i adobats (2), ous pasturats d'aviram criat exclusivament al camp, olives, croquetes i cuina, pa i rebosteria sense gluten, i també amb farines tradicionals.

Pel que fa a l'ús, cap dels productors pot ocupar ni el 25% de l'espai de l'obrador ni el 25% del temps. «Podria passar que algú triomfés i creixés, perfecte», subratlla el president de la cooperativa; «però el que no pot ser és que això es torni l'obrador d'un sol productor, hi ha d'haver sempre espai perquè hi entri algú nou».

Han elaborat una llista de preus pels diferents serveis. Preus molt baixos, pensant en el manteniment de la instal·lació, perquè el projecte i la cooperativa neixen com a empresa sense ànim de lucre.

Un altre objectiu de la nova cooperativa és donar cobertura a altres projectes, funcionar com a incubadora. «Tenim la intenció d'assegurar i afavorir els projectes de les sòcies productores, però també hi ha aquest caràcter d'incubadora, per ajudar projectes que comencen», informa en Jordi, esmentant el cas de productors particulars.

La creació de l'obrador col·lectiu ha aixecat tot d'interès a la comarca, assegura Oyonarte. A més, perquè aquest ja no és l'únic obrador col·lectiu, també se n'ha creat un a Jorba, amb suport del consell comarcal de l'Anoia. El Jordi i el Mau, a més, no han parat de fer contactes i entrevistes, i han recollit felicitacions i propostes. Compten amb una base de dades de més de cinquanta productors de la vegueria. «A alguns no els interessa l'obrador en si», informa en Maurici, «perquè ja tenen el seu, però els interessa la iniciativa; uns altres no tenen obrador, però enca-

A dalt a l'esquerra, Jornada de portes obertes al novembre de 2023. A baix a l'esquerra, assemblea general l'1 de novembre. A la dreta, sòcies de la cooperativa a l'espai del futur obrador.

ra tenen el projecte molt verd; uns altres..., bé, hi ha moltes situacions».

Totes les reaccions són bones, asseguren. Comparteixen camí per les fires, per exemple, o trobades com l'organitzada recentment pel col·lectiu i cooperativa Eixarcolant (plantes oblidades), a Igualada.

L'ambient està molt animat. Això de l'ESS sembla tenir atractiu especial i enganxar. Ja pensen també en la creació d'una comunitat energètica. No només pensant en les necessitats de l'obrador, també a fer poble i ajuntar veïnes de Guardiola.

“

La creació de l'obrador col·lectiu ha aixecat tot d'interès a la comarca. Ja no és l'únic, també se n'ha creat un a Jorba, amb el suport del consell comarcal de l'Anoia.

Alfonso B. Bolado és el coordinador del comitè de direcció d'Arç, una cooperativa que fa 40 anys es va preocupar pel que fan les companyies asseguradores amb els nostres diners. Després d'imaginar i explorar vies en el mercat assegurador, van néixer les assegurances ètiques i un projecte consolidat i totalment vigent amb el reconeixement del segell EthSi.

Alfonso B. Bolado

Un personatge històric:

Qualsevol que ens ajudi a entendre una època.

Una lectura imprescindible:

Les justes, La chute, L'homme révolté..., tornar a Albert Camus sempre és bona idea.

Un perfil de Twitter:

Deu ser un error, però encara em resisteixo a les xarxes "socials".

No podries viure sense:

La muntanya, la bici, el paisatge... i un horitzó per compartir.

Encara tens pendent:

La pila de lectures que es van acumulant.

El cooperativisme és:

Resistència, comunitat i sentit.

«L'assegurança ha de ser una eina de solidaritat al servei de les comunitats»

Sara Blázquez Castells

Dies d'Agost, Sccl
@diesdagost

SARA BLÁZQUEZ

Alfonso Bolado és coordinador del comitè de direcció d'Arç Cooperativa.

Vint-i-cinc persones viuen actualment d'Arç Cooperativa. Com s'ha arribat fins aquí, després de quaranta anys?

En aquests quaranta anys s'han confirmat intuïcions vinculades al desenvolupament d'energia renovable, al creixement o a la projecció de l'economia social i solidària, a la consolidació i evolució de les economies crítiques, i a tot allò que té a veure amb les finances ètiques. Aquestes intuïcions, que podien semblar molt estranyes fa quaranta anys, s'han consolidat en la visió de les nostres societats i han anat trobant el seu forat, fins i tot en l'agenda de les institucions públiques. Fins al punt que les grans corporacions també s'hi estan incorporant i han vist que, per a les seves estratègies de *grenewashing*, també és interessant. D'anar confirmant aquestes intuïcions i anar-les seguint amb coherència i constància, tot i els sotracos que té qualsevol projecte empresarial i cooperatiu, som aquí. Que siguem 25 persones i mitja dotzena de col·laboradores després de quaranta anys pot semblar molt o pot semblar poc. Hi ha empreses que tenen dos anys i ja són 150 persones. El que sí que explica és com creix un model empresarial que situa al centre la generació d'ocupació de qualitat i de continuïtat. Tenim lògiques de creixement molt prudents i molt

progressives. No ens basem en *pelotazos* que incrementin de cop el compte de resultats i que no consolidin una estructura resilient amb sentit de fons, amb una cartera de clients diversificada, àmplia, sòlida i amb sentit, que es vinculin amb la nostra proposta més enllà del preu, que en el mercat assegurador és un element molt determinant en les tries.

I amb aquesta trajectòria, ben diferent de la resta de corredories d'assegurances, esteu al top ten de les corredories de Catalunya!

Sí, ja tenim una certa dimensió. Estar en aquest top 10 de les corredories independents del país dona idea que ja estem canviant de lliga. I això implica un salt d'escala que ens permet imaginar creixements més accelerats. Quan tens una certa dimensió es multipliquen les oportunitats, els espais de referència, la capacitat de la cooperativa a partir d'estratègies de productivitat per donar resposta a més necessitats, a més col·lectius on actualment no hem arribat i que ara podem plantejar-nos. Tenim una pila de reptes vinculats amb la transició ecosocial, sectors d'activitat que s'han de reforçar i que hem de tirar endavant, l'habitatge cooperatiu en cessió d'ús, les comunitats energètiques; hi ha un espai no tant d'oportunitat comercial sinó d'oportunitat de transformació real de les condicions de resiliència de la societat. I això ens ha de tenir molt atentes i molt capaces de preveure quines necessitats poden sorgir i que puguem traduir en productes asseguradors que acompanyin aquests projectes des de la perspectiva del finançament.

Vist amb perspectiva, creieu que la cooperativa ha mantingut els valors fundacionals?

Els objectius han anat creixent, igual que ho han fet els marcs estratègics que hem desenvolupat a partir de generar respostes a la realitat que observàvem. Però abans d'això, hi ha tota l'arquitectura de

“
«La intercooperació és un valor, és una pràctica i és una estratègia.»

66

«Creix un model empresarial que situa al centre la generació d'ocupació de qualitat i de continuïtat.»

valors que inspiren el projecte, que és el que sí que té una continuïtat molt palpable. I això és bonic, no? La fundació d'Arç ve de moltes tradicions anteriors: del cooperatisme transformador, del republicanisme radical, de tota la trajectòria del mutualisme, que han construït molts moviments socials i socioeconòmics que parlen de valors, de solidaritat, de qüestió social, de termes que, en clau d'economia i solidaritat, són molt evidents. La sort és que en aquell moment es defineixen i defineixen tot un seguit de pràctiques que hem reproduït i hem fet evolucionar. I el cert és que ha estat una trajectòria molt interessant perquè és bonic quan fas empresa i el primer que fas és parlar de valors i comparteixes els codis amb les sòcies, però també amb els col·lectius a què t'adrees.

Només en l'última dècada, Arç ha aportat 800.000 € a entitats de l'economia solidària. També té 90.000 € invertits en projectes solidaris i transformadors. Dona cobertura a més de 250.000 persones i més de 3.500 empreses i organitzacions tenen assegurances gestionades de manera ètica i solidària. Com les valoreu aquestes xifres?

Potser hem d'afegir també 10.000 o 12.000 clients, persones particulars, individuals, amb la qual cosa sí que tenim una base molt, molt àmplia, i a més són els espais que més prescriuen el nostre servei, la nostra marca. Som economia solidària, som transformadores, i això també es percep. No vendrem assegurances, crearem condicions perquè la

gent pugui comprar assegurances d'una manera diferent. Som una empresa cooperativa de serveis que pot generar excedents monetaris, que no són els únics que redistribuïm, però sí que són els més vistosos. Quan tenim incorporat dins les nostres polítiques de redistribució de la riquesa que generem el retorn d'una part d'aquests recursos als col·lectius de l'economia solidària, de la cultura popular, del món associatiu que han optat per confiar en nosaltres, el que fem és posar en pràctica aquest valor. Com podem transformar? Revertint recursos per intentar reforçar la xarxa d'agents que poden impulsar aquests canvis. Per tant, aquest escalament de les magnituds de la cooperativa ens estimula més en la mesura que comporta un increment d'aquesta capacitat de transformar, de visibilitzar alternatives vinculades a l'economia solidària, vinculades a les finances ètiques.

Què diferencia Arç d'altres corredories d'assegurances?

Som una cooperativa de treball associat i no és per casualitat. Una de les potes és la participació, la democràcia econòmica i l'autogestió. Per posar en pràctica aquests valors, l'única opció viable era la cooperativa. Cooperativitzar la nostra capacitat de treball i comprometre'ns en la generació del triple excedent: l'excedent econòmic, que permet a la gent viure; el societari, que permet reforçar la cooperativa i crear condicions de resiliència, i l'excedent social, que és el que revertim a la societat. Aquesta lògica del triple excedent determina molt una ac-

tivitat econòmica com la nostra i la diferència de la resta d'agents del nostre sector d'activitat, del mercat assegurador. I també hi ha la implicació permanent en dinàmiques de transformació social, si fem una crítica explícita al sistema extractivista i despietat del capital. Allò que fem s'ha d'inscriure en una transició cap a altres models. Des del qüestionament del model, com participem d'històries que puguin transformar-lo? I això és per la via de la intercooperació a través de les xarxes d'economia solidària, les xarxes cooperatives. L'altra és com transformem aquest mercat assegurador, molt subjecte a les lògiques de l'economia purament financera, i el convertim en el que hauria de ser, en una eina de solidaritat al servei de les comunitats, de la societat, que és el sentit primigeni de l'assegurança.

Es parla molt (o més) de finances ètiques, però no tant d'assegurances ètiques. Per què? I per què cal parlar-ne?

Per a la gent és molt més comprensible la banca, com un mecanisme d'ús i d'identificació dels fluxos monetaris, que no l'assegurança. No oblidem que l'assegurador és un sector financer a tots els efectes, fins i tot normativament està així plantejat, perquè fem intermediació financera. La banca, el crèdit, finança abans del projecte; l'assegurança finança després, quan tens el *pollastre*. Al final, som intermediadores de fluxos econòmics necessaris per a la dinamització del cicle econòmic productiu. Aquest sistema integral de finances ètiques ha d'incloure no només la banca i el crèdit, sinó també l'assegurança, les garanties, els altres finançaments alternatius, el microcrèdit. Ha de ser molt adaptat a realitats molt plurals com les de l'economia social i solidària.

Esteu enxarxats dins l'ESS i fins i tot heu estat impulsors de xarxes com la XES o el Grup Ecos. Per què?

Quan repassem els principis cooperatius, apareix la intercooperació entre ells. I la intercooperació és un valor, és una pràctica i és una estratègia també. Té moltes dimensions. Ens sembla molt necessari partir del valor de la intercooperació com a mecanisme de construcció de la societat. El gran èxit de la lògica del capital és la dissolució del vincle social. En clau cooperativa el vincle social és la intercooperació. Per això ens trobareu en moltes juntes, consells rectors, espais de participació sociopolítica, perquè estem convençudes que articular el teixit social, cooperatiu, socioeconòmic, és importantíssim.

ACADÈMIA RÚSTIKA, CAPGIRANT LA FORMACIÓ AGRÀRIA

Eduard Ferrer
President
Associació Gens
@associaciogens

Sessió d'horticultura d'una de les formacions de Gens.

L'escola, orientada a professionals i emprenedors del sector, iniciarà l'activitat el gener de 2024 amb el programa Rústika Fonamental.

A l'Alt Penedès, entre els municipis de Font-rubí i Mediona, l'associació Gens treballa per a la dinamització de les zones rurals. S'hi aproximen amb cura treballant conjuntament amb els actors del territori. Amb les seves propostes volen reivindicar el talent rural, els sectors econòmics tradicionals i la custòdia dels paisatges. Lucie Lafleur, coordinadora d'Acadèmia Rústika, argumenta que «cal construir una nova mirada cap a la ruralitat. No només som turisme, som territoris clau per a la sobirania alimentària i per al bon funcionament del cicle de l'aigua, entre altres coses».

Rústika Fonamental, el programa pilot que es durà a terme a l'Alt Penedès entre els mesos de gener i juliol de 2024, vol donar resposta a reptes del sector agrari com el relleu generacional, la crisi ambiental i la sostenibilitat econòmica de les explotacions. S'orienta tant a professionals com a futurs emprenedors del sector amb l'objecte de promoure la transició cap a la producció

regenerativa en línia amb les estratègies comunitàries De la Granja a la Taula (*Farm to Fork*) i Biodiversitat 2030.

El programa compta amb 360 hores de formació repartides en 6 mòduls dels àmbits agrari, ramader, silvícola, ambiental, empresarial i social. La docència està en mans d'una vintena d'experts, incloent-hi referents de primera línia com Vanesa Freixa, Josep Ramon Sainz de la Maza i Meghan Sapp. Les sessions es duren a terme en cap de setmana en ubicacions properes a Sant Sadurn d'Anoia i Vilafranca del Penedès, a menys d'una hora de Barcelona i Tarragona, per tal de facilitar la participació a professionals en actiu i estudiants. L'alumnat pot cursar cadascun dels mòduls per separat tot i que l'organització encoratja a recórrer l'itinerari sencer.

Gens ha estat impulsora, juntament amb altres agents, de La Gatera, Obrador Col·lectiu del Penedès, el primer obrador compartit de la Vegueria Penedès ara gestionat per la

GENS, 2023

Jornada de presentació d'Acadèmia Rústika celebrada el passat 18 de juliol a l'espai Kunlabi a Sant Joan de Mediona.

cooperativa que n'aglutina els usuaris i usuàries. El novembre de 2022, prenent el relleu a l'obra, comença la cursa de fons per al disseny i posada en marxa d'Acadèmia Rústika. Gràcies al finançament del Departament d'Empresa i Treball de la Generalitat de Catalunya, Gens ha incubat el projecte acompanyant-lo des de la gestació fins a la realització.

La llavor del projecte es remunta als inicis de l'activitat de Gens en què regularment organitzaven activitats formatives i divulgatives relacionades amb l'etnografia, els oficis tradicionals i l'ecologisme. Amb Acadèmia Rústika «volíem transcendir el coneixement anecdòtic i dotar-nos col·lectivament d'eines sòlides per a la transformació ecosocial de la ruralitat», destaca Eduard Ferrer, president de l'associació. Així doncs, comptant amb l'experiència acumulada i el talent de l'equip tècnic, l'organització assumeix el repte d'idear i implementar «un espai d'aprenentatge de les competències, habilitats, aptituds i actituds clau per desenvolupar, des de la sostenibilitat global, projectes de vida i activitat econòmica al món rural».

Més enllà de la promoció de les pràctiques regeneratives, el programa vol contribuir a la millora de la seguretat i sobirania alimentàries. Hi ha informes de la Diputació de Barcelona que situen en un 44% l'índex de sobirania alimentària potencial de Catalunya. L'índex indica quina part de l'alimentació dels habitants d'una regió pot ser abastida amb el sòl agrari disponible i, a Catalunya, pren valors d'entre el 10% (província de Barcelona) i el 246% (Berguedà). Subratllen que «cal abordar la crisi del sector agrari d'una manera sistèmica», ja que actualment la població ocupada al sector agrari representa al voltant d'un 1,5% del total (Idescat, 2022), un 40% menys que l'any 2001 (Idescat, 2001) i un 90% menys que l'any 1980 (INE, 1980).

Segons càlculs propis (Gens, 2023), el nombre de pageses i pagesos a Catalunya s'hauria de multiplicar per deu els propers anys, per tal d'assolir quotes de sobirania alimentària properes al 50%, amb explotacions regeneratives, custodiant el paisatge i els serveis ecosistèmics que ens ofereix. A tot això s'hi suma la problemàtica relacionada amb l'envelliment de la població ocupada al sector: al voltant del 40% de titulars d'explotacions

**Rústika Fonamental,
amb 360 hores de
formació repartides en
6 mòduls, tindrà lloc a
l'Alt Penedès entre els
mesos de gener i juliol
de 2024.**

agràries tenen avui més de 65 anys. Lafleur assegura que «cal una aposta ferma pel sector; societat, empresa i administració pública hem de fer possible un canvi estructural». I afegeix: «malauradament no som conscients del que està en joc: si el sector agrari perd, perdem seguretat alimentària, perdem

resiliència enfront de perturbacions com els incendis i perdem serveis ecosistèmics». Ferrer conclou: «el que ens sustenta cada dia depèn, en més o menys mesura, del món agrari, des de l'aigua que bevem i la poma que mengem fins a l'aire que respirem».

L'adaptació al canvi climàtic sobrevola tota la formació i és que, d'acord amb les projeccions estadístiques regionalitzades per al període 2021-2050 (SMC, 2020), prop de la meitat del territori català veurà reduïdes les precipitacions anuals un 10% en l'escenari més favorable RCP4.5. La zona més afectada és el llevant amb comarques com l'Alt i Baix Empordà amb una disminució prevista en la pluviometria de prop del 20%. En l'escenari RCP8.5, el menys favorable, la sequera afecta la totalitat del país, i més enllà de les afectacions a les vegueries més orientals, se'n preveuen d'intensitat similar a les vegueries Camp de Tarragona i Ponent. Respecte a les temperatures, les prediccions assenyalen un augment d'entre 1°C i 4°C, i són les zones de l'Alt Pirineu les que en rebran l'impacte més elevat.

La primera edició del programa s'ofereix gratuïtament gràcies al cofinançament rebut del Departament d'Empresa i Treball de la Generalitat de Catalunya.

Veient l'abast dels efectes del canvi climàtic a Catalunya, que inclou la previsió d'una caiguda notable de la bioproduktivitat en la major part del territori, el debat sobre el model de país és ineludible. En efecte, no podem dilatar més les discussions sobre els models de distribució territorial, d'alimentació, d'abastament d'aigua, de subministrament energètic i de producció industrial. La pressió sobre els ecosistemes ja no és sobretot un problema ambiental, és un problema socioeconòmic de primera magnitud.

Segons la UE, el cost anual de la pèrdua de sòl a Europa és de 50.000 milions d'euros o, el que és el mateix, 112 euros per habitant i any. A Catalunya, exceptuant el terç nord del país, la resta del territori és susceptible de patir processos de desertització. Convé recordar que la degradació dels sòls i els processos de desertització no sempre són reversibles. Lafleur apunta que «és de sentit comú actuar ara, no volem esperar a veure què passa».

Un altre factor d'estrès per al sector agrari i la societat en general és la menor disponibilitat de recursos energètics no renovables a baix preu. El creixement econòmic i el proveïment

material de la població ha estat lligat, els darrers 150 anys, al consum de combustibles fòssils altament accessibles i a baix cost. Segons l'informe anual *World Energy Outlook* (AIE, 2023), el pic global en la producció i consum de combustibles fòssils tindrà lloc abans de 2030. L'electrificació renovable és, a tot estirar, una solució parcial i és que no està exempta de reptes com la dificultat del transport de l'energia en xarxes d'alta tensió, l'electrificació de l'agricultura i el transport de mercaderies i l'escassetat de matèries primeres per a la fabricació de fonts de generació renovables. De fet, després de més de dues dècades de descens en els costos per kWh renovable, l'any 2020 van tocar fons i des d'aleshores creixen al voltant d'un 1% anual. L'energia nuclear, gran absent en l'informe, també es troba en una situació delicada, com demostra la caiguda d'un 23% des de 2016 en l'extracció mundial d'urani. Per tot això, el model agrari basat en l'ús intensiu d'agroquímics perilla, ja que per a la seva producció cal una gran quantitat d'energia en processos difícilment electrificables. Per a Gens, «no hi ha solucions miraculoses, el tecnooptimisme s'ha demostrat fals en diverses ocasions al llarg de la història, no ens en podem refiar». Advoquen per una transició radical cap a maneres d'habitar el món amables amb la vida i, més enllà de la mera denúncia, malden per fer-les possible. Treballen per una reapropiació de les sobiranes «perdudes», i és que «són moltes les renúncies deslligades del benestar que han tingut lloc els darrers dos segles». Des del model de criança i els rols familiars fins a la producció agroalimentària, passant per l'oci i la producció industrial, reivindiquen la creació d'estructures socioeconòmiques basades en el decreixement, la proximitat de producció i consum i la corresponsabilitat col·lectiva.

«Està demostrat que una gran part del que consumim no contribueix a millorar la nostra percepció de seguretat i benestar». Hem de superar el rol de consumidors acrítics, que assumim la gran majoria de la població occidental, i optar per viure vides senzilles que respectin alhora el benestar individual i col·lectiu, i la salut ambiental. Acadèmia Rústika s'alinea amb aquesta manera, tan antiga i alhora tan nova, de ser al món.

Com a oferta de llançament, la participació a les sessions formatives de la primera edició de Rústika Fonamental i la seva acreditació s'ofereixen de franc. Addicionalment, l'alumnat que ho desitgi pot inscriure's a les activitats d'avaluació per obtenir, per a cada mòdul, el corresponent certificat d'assoliment. Per tal de conformar un grup d'alumnes divers, altament motivat i amb potencial per aprofitar la formació, l'entitat durà a terme un procés de selecció entre totes les candidatures rebudes. L'avaluació tindrà com a punt de partida el currículum, la carta de motivació i la selecció d'opcions registrades en el moment de preinscriure's. L'organització assegura que no cal formació o experiència prèvia, per bé que és recomanable tenir nocions bàsiques sobre ciències naturals i economia. Tota la informació rellevant de la convocatòria es pot consultar al web de l'entitat associaciogens.org. Lafleur recomana a les persones interessades que no triguin a inscriure's, perquè «és una oportunitat única de gaudir gratuïtament d'una formació que tindrà un cost proper a 10.000 € en pròximes edicions, i les places són limitades». Ja sabeu, si us crida el terror, teniu una cita amb Rústika Fonamental.

Bufada d'espelmes dels 20 anys de la XES, amb les presentadores de la festa de celebració, en Víctor Jiménez i la Cristina Grau.

20 ANYS DE LA XARXA D'ECONOMIA SOLIDÀRIA DE CATALUNYA: UN PASSEIG PER LA HISTÒRIA I UNA MIRADA AL FUTUR

Jordi Via, soci fundador d'Arç Cooperativa i un dels impulsors de la Xarxa d'Economia Solidària

Anna Fernàndez, tècnica de la Xarxa d'Economia Solidària i de Pam a Pam

Eva Vilaseca, de les comissions d'Ecologia i Permanent de la Xarxa d'Economia Solidària

Discurs de l'Eva Vilaseca durant la celebració del 20è aniversari de la XES.

Moment de la celebració del 20è aniversari de la XES durant el Fòrum FESC'23 a la Fabra i Coats de Sant Andreu (Barcelona).

Discurs d'en Jordi Via durant la celebració del 20è aniversari de la XES.

La Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya (XES) celebra dues dècades d'impacte significatiu en la promoció de l'economia solidària al territori. El seu origen es remunta al Fòrum Social Mundial de Porto Alegre l'any 2003, un naixement tropical que va desprendre l'aroma d'un futur més just i sostenible a casa nostra.

Des del seu naixement, la XES ha estat un actiu determinant en el desenvolupament de l'economia social i solidària (ESS) a Catalunya. L'ESS no ha estat mai només una idea teòrica, sinó un moviment social en construcció, i la XES ha jugat un paper essencial en la seva evolució.

Ara, mentre celebrem aquests vint anys de la XES, és important recordar que la seva trajectòria no hauria estat possible sense una base sòlida establerta abans del seu naixement. Es tracta d'un procés de sedimentació previ que va incloure esdeveniments com les Jornades d'Autogestió Cooperativa del 1993, 1995 i 1997 o la fusió de les dues federacions de cooperatives de treball associat l'any 1999, un moment clau per a la creació de la XES. La seva participació activa en el Fòrum Social Mundial el 2001 i el 2003, així com en la fundació de la Xarxa Global d'Economia Solidària, va obrir les portes al naixement de la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya el 2003.

Amb la XES consolidada es van establir col·laboracions clau per millorar la visibilitat de l'economia social i solidària a Catalunya. Això va incloure la col·laboració amb Icaria Editorial per a la publicació de llibres sobre l'economia solidària, amb més de trenta títols publicats, i la col·lecció divulgativa 'Eines' en col·laboració amb Pol·len Edicions. Aquestes iniciatives van incorporar temes com l'economia feminista, l'economia ecològica i la importància del món rural en la narrativa de l'ESS.

Pel que fa a l'organització, el 2013 va marcar l'inici d'un procés de territorialització que va donar lloc a la creació de diverses xarxes locals d'ESS a partir del 2016. Avui, hi ha més de vint xarxes locals d'ESS amb nodes d'articulació com la XES Barcelona, i el nombre continua augmentant.

Per millorar la visibilitat i el sentit de pertinença de l'ESS, la XES va posar en marxa iniciatives com el balanç social a partir del 2007, la Fira d'Economia Solidària des del 2012, el mapa de l'ESS Pam a Pam des del 2013 amb més de 1.500 punts mapats,

Des del seu naixement, la XES ha estat un actiu determinant en el desenvolupament de l'economia social i solidària (ESS) a Catalunya.

fires locals i postgraus a partir del 2016 i el FESSRural des del 2019. Aquests instruments han acostat l'ESS a la ciutadania i han difós els seus valors.

A partir del moviment 15M i del procés independentista, es van reforçar les relacions amb altres moviments socials i partits polítics, que van reconèixer les potencialitats transformadores de l'ESS. Això va contribuir a consolidar el paper de la XES en l'elaboració de polítiques públiques, especialment en programes municipalistes d'impuls i reforç de l'ESS. Les diferents propostes de mesures per impulsar l'ESS en l'àmbit local, la primera proposta de Llei de l'ESS per a Ca-

talunya l'any 2014 i altres iniciatives han mostrat la influència de la XES en l'arena política.

La XES ha estat també pionera en el llançament de campanyes crítiques, elaborades amb la voluntat de millorar les pràctiques de l'ESS, com ara "Reunions roDONES" per millorar les relacions de gènere i practicar economies feministes, "No siguis GAFAM" per promocionar les eines lliures i els procomuns o "Futurs Impossibles", que impulsa el treball per empènyer cap a la transició ecosocial, entre d'altres.

La XES ha crescut a molts nivells i avui compta amb gairebé 500 sòcies, 13 treballadores i més de 40 comissions, així com ho ha fet el moviment de l'economia social i solidària a Catalunya, que ha consolidat un teixit empresarial i comunitari de transformació estructural del model socioeconòmic.

El camí i les noves propostes continuen. A partir del 2021, la XES va iniciar un procés de reflexió estratègica per determinar col·lectivament les prioritats dels més de quaranta espais actius que conformen la xarxa. Aquest procés va donar lloc a un pla estratègic amb tres eixos i vint objectius estratègics que defineixen les prioritats futures de la XES.

Després de bufar les espelmes dels vint anys de la XES estem més compromeses que mai a continuar impulsant l'ESS com la força transformadora que és. Amb un enfocament ferm en la transició ecosocial, la construcció del mercat social i l'enfortiment comunitari, ens continuem preparant per abordar els importants reptes futurs amb determinació i creativitat. La XES ha recorregut un llarg camí en dues dècades, i el futur, tot i que desafiador, promet ser igualment emocionant.

ACOLLIR ÉS **EXPLICAR LES MATES**

TOT I QUE NO ÉS LA SEVA MARE BIOLÒGICA,
LA MARTA EDUCA EN VÍCTOR COM SI HO FOS

ACOLLIR ÉS
FER FAMÍLIA

Assistents al Segon Fòrum de les Cooperatives Integrals de Portugal.

II FÒRUM DE COOPERATIVES INTEGRALS A PORTUGAL

Jordi Estivill
Sociòleg

Els propassats dies 6 a 8 d'octubre s'ha celebrat el segon Fòrum de Cooperatives Integrals de Portugal. Al portal del local del poblet de Sao Luis de l'Alentejo, on se celebrava, varen penjar un mapa on hi havia ubicades les 22 cooperatives que integren, per ara, el conjunt d'aquestes iniciatives. S'hi varen aplegar prop d'un centenar de persones, la gran majoria joves, plens d'energies i il·lusions. Moltes dones. Volien identificar-se millor i enfortir els seus lligams. I per això varen dedicar una gran part de les seves discussions a debatre com i per què crear una xarxa de cooperatives integrals a Portugal.

Ponències, taules rodones, grups de treball i exercicis de dinàmica col·lectiva varen omplir els tres atrafegats dies de treball del Fòrum. Es va celebrar també una assemblea general al camp de futbol i els grups de treball es van reunir al bosc. Un sol resplendent i una bona calor van contribuir a escalfar els ànims dels presents, que van participar-hi activament. La cooperativa La Regeneradora, ben implantada al poblet, era l'organitzadora de l'encontre, però tothom hi va contribuir. Amb pocs mitjans i força implicació van aconseguir que la trobada fos un èxit.

Si el primer Fòrum, celebrat a Montemor, també a l'Alentejo, es va dedicar a discutir sobre el model cooperatiu i com superar les dificultats financeres, fiscals, laborals i sobretot d'una legislació prou rígida i controladora, el segon va aprofundir en les condicions per crear una xarxa. Les cooperatives integrals suposen una ruptura important respecte a un anterior cooperativisme, una gran part del qual és poc democràtic i està anquilosat i envellit. De manera que una gran majoria de les intervencions s'inclinaven per no inte-

gar-se en les estructures representatives del cooperativisme portuguès i originar una nova xarxa. Alguns recordaven que Rochdale també havia començat per les cooperatives de consum, però que igualment tenia una voluntat d'anar més enllà. Jo els vaig recordar que al segle XIX, a Catalunya, Itàlia i al mateix Portugal, moltes de les iniciatives col·lectives creades pel moviment obrer i popular tenien funcions polivalents i volien abastar la majoria de les necessitats i la integritat de la vida social, cultural i econòmica. Els ecosistemes cooperatius locals que es desenvolupen actualment a Catalunya van igualment en la mateixa direcció.

Però que són les cooperatives integrals de Portugal? La gran majoria han nascut als darrers deu anys i totes volen treballar en diferents fronts, encara que la seva base sigui una cooperativa de consum. Activitats agrícoles i ecològiques, artístiques, de comunicació, energia alternativa, mediació, formació, habitació, multimèdia, salut, repoblació forestal... formen part dels programes existents i potencials dels grups de treball que es constitueixen i que, sota l'aixopluc de la cooperativa mare, es van desenvolupant. Alguns d'ells ja són autònoms i sostenibles.

Dos exemples. Un: la cooperativa **Minga de Montemor** creada l'any 2015, que té uns dos-cents socis que compren productes locals i ecològics en una tenda. Al costat tenen un

altre local on es reuneixen per fer ioga, teràpies, teatre, concerts, tertúlies... Economia de proximitat, desenvolupament local, participació i democràcia, comunitat, participació i cooperació són els principis que els guien. Dos: la cooperativa de consum **Rizoma de Lisboa** amb uns cinc-cents membres, la majoria del barri, que hi compren, compartint els principis anteriors. Tenen un edifici de tres plantes on els socis, a través de grups autònoms de treball, poden desenvolupar les seves iniciatives. Es coordinen per mitjà d'una comissió i l'assemblea general procura decidir per consentiment.

Alguns dels seus dirigents han estat a Barcelona i visitat algunes experiències. Coneixen de lluny l'economia solidària de Catalunya i, preguntats, contesten que els interessin les experiències de Coop 57, de la Cooperativa Integral, de l'equip Ronda, de la Comunal i de Can Batlló. Però pensen que en el seu estadi actual, per ara, no poden establir unes relacions permanents i estructurades. Tanmateix, manifesten una simpatia per l'intercanvi de coneixements. Caldrà, doncs, que des d'aquí anem prestant atenció a aquest nou moviment que neix al país veí. En qualsevol cas, ells ja han decidit que el tercer Fòrum es farà l'any que ve en terres de la regió del riu Miño. No deixa d'ésser interessant que se saltin Lisboa en un país prou centralitzat, i que vagin del sud al nord, i enforteixin així la dimensió local i els esforços per desenvolupar una altra economia.

Participa de
la transformació
social!

T'ho expliquem a
nexe.coop

Fer-se gran *ja* té futur

Fes possible una altra vellesa,
inverteix en el 1er projecte d'habitatge cooperatiu sènior de Catalunya

Adquireix títols participatius des de 500€
amb una remuneració del 2,25% anual a 4 anys o 2,5% a 6 anys

TORNASSOL

tornassol.coop

La plataforma per
finançar l'habitatge
cooperatiu

Arriba la **retribució flexible** a l'economia social i solidària i tercer sector

Disposa de més
amb el mateix salari
contractant despeses
del dia a dia

TANDEMGO
by TANDEM SOCIAL

Promou:
e/s economia social

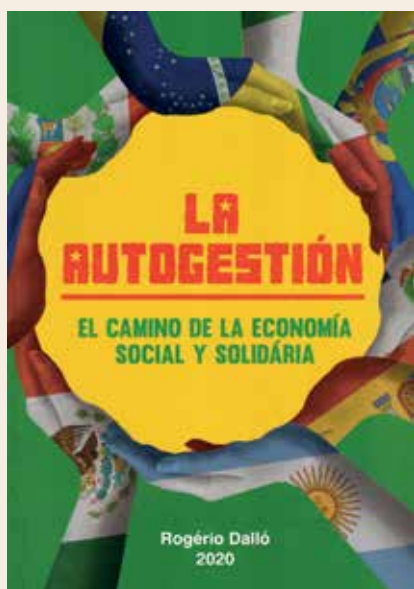
Generalitat de Catalunya
Departament d'Empreses i Treball

Finança:
SEPE

Vols provar la plataforma sense cost? Contacta'ns!
tandemgo.coop

La dimensió personal, comunitària i global de l'autogestió com a camí per a l'economia social i solidària

Ricard Pedreira
Economista

Per situar l'autor, direm que viu a Porto Alegre i és secretari general de la Confederación Latinoamericana de Cooperativas y Mutuales de Trabajadores. Ha ocupat diversos càrrecs en el Govern Provincial de Rio Grande do Sul, en el tema de cooperatives. És llicenciat en Dret i postgrau en Educació Superior. Després d'una introducció, el llibre té dues parts diferenciades: una en què analitza el context actual, que parla del liberalisme, el neoliberalisme i el neofeixisme, i una altra, sobre l'autogestió, en el context de l'economia social i solidària.

Dalló defineix l'autogestió com «un mètode (com fer les coses) per a l'exercici dels principis, els valors i els drets

humans derivats». Entén per principis, la solidaritat, la col·laboració i la complementarietat amb els altres; per valors, la llibertat, la igualtat i l'autonomia i per drets derivats, les necessitats bàsiques com el menjar, l'aixopluc i l'estima.

Primer fa unes afirmacions aclaridores: «L'organització reivindicativa (...) no és suficient per canviar les estructures polítiques, socials i econòmiques que generen aquesta injusta realitat d'exclusió social». «Els aspectes reivindicatius no mouen l'arrel dels problemes». «No és suficient l'organització i la lluita en el "lloc de treball", sinó que també cal enfrontar les situacions en el "lloc de la vida"».

I també algunes preguntes: ¿Serien els partits polítics el que podrien canviar el sistema (...) o serien els sindicats? ¿O encara no hi ha l'actor per impulsar el canvi?

I les solucions podrien ser una proposta revolucionària alternativa al model neoliberal, o «falques» dins el sistema, perquè fos menys cruel i més humà, o una xarxa d'experiències institucionals (cooperatives, mútues, fons solidaris, xarxes, associacions...). També aclareix que, fins ara, el model socialista no ha respost a la proposta autogestionària. En realitat el que cerquem és l'alternativa al model neoliberal. Antonio Gramsci ja deia que «el vell model està morint i el nou encara ha de néixer». En l'interregne apareixen una gran varietat de símptomes, que en diem crisi. El model que es proposa és un estat de dret com a organització general, i un model social i solidari (en economia) i un projecte pedagògic i cultural de solidaritat com a base ideològica.

Com a autors relacionats, cita Emmanuel Kant, en l'aspecte d'un ordre

internacional amb una federació mundial d'estats; Pablo Freire, amb una visió més vinculada a l'entorn social de cada un; Ortega i Gasset, que defensa l'existència per sobre de la consciència, «distingint els homes dels imbecils»; Albert Einstein, quan afirma que la violència fascina els éssers moralment més febles, i Jean Piaget, quan reforça amb l'edat, el pas de la base sensorial al pensament deductiu, entre altres.

Considera també que no és el mateix una actitud proactiva solidària només, que basar l'experiència d'una organització en la solidaritat, ni tampoc percebre només l'expressió democràtica que construir un model organitzatiu autogestionari.

L'Estat és l'organització política i econòmica de la classe burgesa, diu Antonio Gramsci. Es considera la base del sistema democràtic, però està segrestat pel sistema econòmic. Molts estats es poden considerar dictadures institucionals, considerant la dictadura com a poder sobre la llibertat, l'autonomia, la

dignitat humana i l'entorn ambiental.

L'Estat Social de Dret i de Justícia és el contrari de l'estat (neo)liberal. L'autogestió és l'alternativa al govern de les elits. Els serveis considerats públics, com les universitats, la seguretat i d'altres són dirigits pel sector econòmic, però «Un altre món és possible. Una altra economia és possible», afirma el Fòrum Social Mundial. En economia defensem un dret institucional i organitzatiu, format per tres sectors: l'estatal, el privat, i el social i solidari. Gestionar la vida lliure i autònoma és un dret, mentre no es traspassin els límits de la convivència amb l'espècie i la natura. L'autogestió hauria de ser un dret fonamental. El contracte social és fràgil i no garanteix la veritable democràcia.

Alguns elements bàsics de l'autogestió són la reconsideració del comportament personal, el respecte de la diversitat, el fet de viure la igualtat, tenir planificada la resolució de conflictes, prioritzar el que uneix sobre el que separa i prioritzar la participació, entre altres.

DALLÓ, ROGÉRIO

La autogestión. El camino de la economía social y solidaria.

Porto Alegre: Gráfica e Editora RJR, 2020

ISBN 9786599169182

220 pàgines

15,5 x 22,5 cm

Aquest llibre el trobareu al
Centre de Documentació
Cooperativa

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

PROVEM-HO EN CATALÀ

**MOLT
PER PARLAR.
MOLT
PER VIURE.**

moltparparlar.cat

**Generalitat
de Catalunya**

**Pel català,
sempre endavant**

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2024

**MÉS DE 9.000€
EN PREMIS**

**ELS MILLORS TREBALLS
DE FI DE GRAU,
FI DE MÀSTER
I FI DE POSTGRAU**

Fent el teu treball sobre
una temàtica vinculada a:
**ECONOMIA SOCIAL
I COOPERATIVES**

Premis de fins a 1.100€
(més 300€ en productes
i serveis del mercat social)

Últim dia per presentar els treballs:
22 de juliol de 2024

premis@rocagales.cat

Bases: economiasocial.coop/premis

